

A TUDOMÁNYOS
ISMERETTERJESZTŐ
TÁRSULAT
HETILAPJA

Főszerkesztő: GÖZÖN ÁKOS
Főszerkesztő-helyettes:
KERNER ISTVÁN
Tanácsadó: HERCZEG JÁNOS
Szerkesztőség:
Budapest VIII., Bródy S. u. 16.
Titkársági telefon és fax: 338-2472
E-mail: eltud@elender.hu
Szerkesztők: 338-3957

Postacím: 1428 Budapest, Pf. 47
ÉT-online:
http://www.eletstudomany.hu

ÉT-archívum:
http://www.sulinet.hu/
eletstudomany/archiv
eletstudomany@sunet.hu

Kiadja: A TUDOMÁNYOS
ISMERETTERJESZTŐ TÁRSULAT

Felelős kiadó: PIRÓTH ESZTER,
a TIT Szövetségi Iroda igazgatója
1088 Budapest, Bródy Sándor u. 16.
Postacím: 1431 Budapest, Pf. 176

Nyomdai előkészítés és nyomtatás:
06-1966 – Közlönynyomda, Lajosmizse
Felelős vezető:
BURJÁN NORBERT vezérigazgató-helyettes
Index: 25 245

ISSN 0013-6077 (nyomtatott)
ISSN 1418-1665 (online)

Megjelenik a TIT Élet és Tudomány
Egyesülete gondozásában

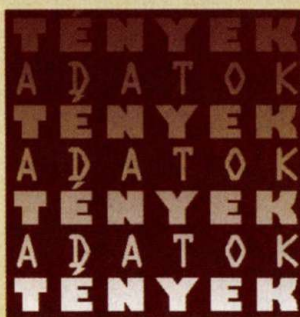
Tudományos Tanácsadó Testület:
Almár Iván, Antalóczy Zoltán,
Bendzsel Miklós, Berényi Dénes,
Bod Péter Ákos, Botos Katalin,
Csányi Vilmos, Falus András, Forgács
Iván, Freund Tamás, Gergely János,
Grétsy László, Hámoni József, Horváth
Tibor, Juhász Árpád, Kovács Tibor, Kroó
Norbert, Makara B. Gábor, Marosi Emő,
Meskó Attila, Pléh Csaba, R. Várkonyi
Ágnes, Solyom László, Szabó Miklós,
Szentgyörgyi Zsuzsanna, Szörényi László,
Takács László, Tátrai Zsuzsanna, Vámos
Tibor, Vásárhelyi Tamás, Vigh Károly

Olvasószerkesztő:
Darvas Anikó
Kép- és tervezőszerkesztők:
Hornvánszky Katalin,
Zsigmondné Balázs Ildikó
Fotó: Bojtár Ottó

Rovatszerkesztők:
Albert Valéria (mezőgazdaság, földrajz),
Bánsági Éva (kémia, fizika, környezetvédelem),
Gajzágó Éva (Első kézből, A tudomány világa),
Juhari Zsuzsanna (történelem,
néprajz, régészet),
Kerner István (műszaki tudományok),
Vig Julianna (biológia)

Titkárságvezető: Karsai Gyöngyi
A meg nem rendelt fényképekért
és kéziratokért nem vállalunk felelősséget.

Lapunk megrendelhető
telefonon: 483-2546, faxon: 338-4411,
e-mailen: titlap@telc.hu
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta
Zrt. Hírlap Üzletág, 06-80-444-444,
hírlapelfozetes@posta.hu.
Árusításban megvásárolható a LAPKER
árusítóhelyein.

Természeti értékeink ■ A föld alatti természeti kincsek védelmét törvény szavatolja. Így az ország területén minden feltárt barlang is védelmet élvez, a 4000 barlangból 132 fokozottan védett. Legnagyobb barlangjaink a Bükk, a Pilis, a Budai-hegység, a Bakony, a Mecsek és az Aggteleki-karszt egyedi képződményei (az

utóbbi az UNESCO Világörökségének része). Az idegenforgalom számára megnyitott barlangjaink száma tíz, közülük négyben légúti megbetegedésben szenvedőket is kezelnek.

Barlangjaink kihasználtsága gyenge, míg nálunk 10, Ausztriában 25, Csehországban 24, Németországban 48 barlang fogad látogatókat.

Magyarország rendkívül gazdag hőforrásokban. A legóvatosabb becslések is 500 milliárd köbméternyire becsülik a hőforrások vízkészletét, amely főleg az Alföld talajából tör elő. Hazánkban a földkéreg vastagsága 23-27 kilométer, ez mintegy a fele a szokásosnak. Ezzel együtt jár, hogy hőforrásaink (gyógyvizeink) hőmérséklete magas. A kutak átlagos mélysége 2000-2500 méter, de előfordul, hogy már 1000 méter mélységből is 70 Celsius-fokos víz tör elő. A termálkutak száma körülbelül 1300, és közülük több mint kétszáz vizét gyógyfürdőben hasznosítják.

Hazánkban jelenleg nyolc világörökségi helyszín van. Közülük a már említett Aggteleki-karszt a természeti kategóriában szerepel, s kultúrtáj a Fertő-tó és a Hortobágyi Nemzeti Park (puszta) is. Várományos a természeti kategóriában az ipolytarnóci őslőhely és a rózsadombi termálkarszt, ezek szintén védett területek.

1996 óta a törvény erejénél fogva természeti kincsnek minősül és általános védelem alatt áll minden forrás, víznyelő, kunhalom és földvár. Jelenleg Magyarországon 4300 forrást, 1649 kunhalmot és 373 földvárat tartanak nyilván.

A természetvédelem – a földművelési tárcával együttműködve – 1991-től indította útjára a kipusztulóban lévő őshonos magyar háziállatfajták (harminc állatfajta) megmentésének programját. Védett természeti területeinken és azok védőövezeteiben a hagyományos, extenzív állattartás a természetvédelemmel nemcsak összeegyeztethető, hanem az esetek többségében szükséges is. Erre az őshonos vagy régen honosult állatfajták a legalkalmasabbak, mert ezek a fajták jól alkalmazkodtak a környezetükhöz és az extenzív tartási módhoz.

2002 óta létezik az Érzékeny Természeti Területek hálózata, nemzeti parkokhoz kapcsolódva. E területek az adott térség környezet- és természetvédelmi szempontú mezőgazdasági földhasználatát segítik. Mind a tíz modellterületen a jelentkezőket kiképezik, majd a gazdák a gazdálkodás beindulásakor – a versenyhátrányok kiegyenlítésén kívül és ahhoz képest – 20 százalék prémiumot is kapnak.

JÁVORSZKYNÉ NAGY ANIKÓ

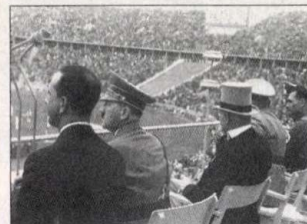
KÖVETKEZŐ SZÁMUNKBÓL:

■ A megszipított valóság, avagy a drágakövek kezelése

„A drágakövek sem egyebek, mint asszonyok és leányok” – írta Hamvas Béla a *Bor filozófiája* című munkájában. Ahogy a szépnem is különböző praktikákkal szokta még szebbé varázsolni magát, a drágakövek szépségének fokozására is számos eljárás létezik.

■ A propaganda olimpiája – Berlin, 1936

A XIX. század végén a német kormány jelentős pénzügyi támogatásával ásatások folytak az ókori Olümipia területén. Részben ennek is köszönhető, hogy a Nemzetközi Olimpiai Bizottság Berlinnek ítélte a XI. modern kori olimpiai játékok rendezésének jogát. A nemzetiszocialisták 1933-as hatalomátvétele azonban új helyzetet teremtett: a náci „a zsidók által uralt gyalázatos színműnek” tartották az olimpiai mozgalmat, és „szellemi eltévelyedésnek” bélyegezték alap gondolatát, a népek megbékélését.

■ Madarak rózsaszínben

A Hortobágytól nem messze fekvő kabai cukorgyár többhektárnyi ülepítő-rendszere a madarászok számára rendkívül izgalmas terület. A Hortobágyi Nemzeti Park ügynevezett védőzónájához tartozó terület a hortobágyi vizes élőhelyek kiegészítő élettereként fontos szereplő, táplálkozó- és pihenőhely az átvonuló madarak számára.